

Община Рудозем

УТВЪРДИЛ:.....
Кмет на Община Рудозем / Р. Пехливанов /

Програма за управление на отпадъците 2021-2028г.

Съдържание

Списък на съкращенията	2
Основни дефиниции.....	3
1. Въведение	5
2. Основни изводи от анализа на състоянието относно управление на отпадъците	8
3. SWOT анализ.....	16
4. Стратегически цели и програми за тяхното постигане	17
Програма за предотвратяване на отпадъци	20
Програма за оползотворяване на битови отпадъци	25
Програма за оползотворяване на строителни отпадъци.....	28
Програма за управление на отпадъците от опаковки и други масово разпространени отпадъци	31
Програма за намаляване на количествата и риска от депонирани отпадъци.....	35
5. Координация с други планови документи.....	37
6. Наблюдение, оценка и контрол на изпълнението.....	37

Списък на съкращенията

ЕС	Европейски съюз
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ООп	Организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки
ПИРО	План за интегрирано развитие на община Рудозем
ПОС	Програма за околна среда 2021-2027 г.
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУСО	План за управление на строителните отпадъци
РИОСВ	Регионална инспекция по опазване на околната среда и водите
ТБО	Такса за битови отпадъци

Основни дефиниции

Отпадък е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи.

Битови отпадъци са:

- а) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биоотпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и едрогабаритни отпадъци, включително дюшеци и мебели;
- б) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства.

Строителни отпадъци са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.

Биоразградими отпадъци са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, отпадъци от хартия, картон и други.

Аеробно разграждане е разграждане с наличие на кислород

Анаеробно разграждане е разграждане без наличие на кислород

Биоотпадъци са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, офисите, ресторантите, търговията на едро, столовете, заведенията за обществено хранене и търговските обекти за търговия на дребно, както и подобните отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Масово разпространени отпадъци са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Масово разпространени отпадъци са:

- отпадъци от опаковки от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали
- негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)
- излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)
- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)
- излезли от употреба гуми (ИУГ)
- отработени масла

Разделно събиране е събирането, при което поток от отпадъци се разделя по вид и естество на отпадъците с оглед улесняване на специфично третиране.

Третиране на отпадъците са дейностите по оползотворяване или обезвреждане, включително подготовката преди оползотворяване или обезвреждане.

Йерархия при управление на отпадъците – приоритетният ред, който компетентните органи по ЗУО и лицата, при чиято дейност се образуват и/или третираат отпадъци, прилагат при управлението на отпадъците. Приоритетният ред при управление на отпадъците е предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, друго оползотворяване и обезвреждане.

- **Предотвратяване** са мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява: а) количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл; б) вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или в) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите.
- **Оползотворяване** е всяка дейност, която има като основен резултат използването на отпадъка за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло.
 - **Подготовка за повторна употреба** са дейностите по оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, чрез които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, за да могат да бъдат използвани повторно без каквато и да е друга предварителна обработка.
 - **Рециклиране** е всяка дейност по оползотворяване, чрез която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.
 - **Друго оползотворяване** е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване”, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.
- **Обезвреждане** е всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия. *Депониране на отпадъци* е метод, при който не се предвижда последващо третиране на отпадъците и представлява складиране на отпадъци за срок, по-дълъг от три години - за отпадъци, предназначени за оползотворяване, и една година - за отпадъци, предназначени за обезвреждане, по начин, който не представлява опасност за човешкото здраве и околната среда.

1. Въведение

Цел на Програмата

Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на община Рудозем има за цел да определи основните стратегически приоритети за устойчиво и екологосъобразно управление на отпадъците на територията на общината и да планира мерки в периода до 2028г. за постигане на тези приоритети.

Основание за разработване на Програмата

Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на община Рудозем е разработена на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Програмата е съобразена с периода на действие, структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г. и включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, произтичащи от ЗУО.

Отпадъци в обхвата на Програмата

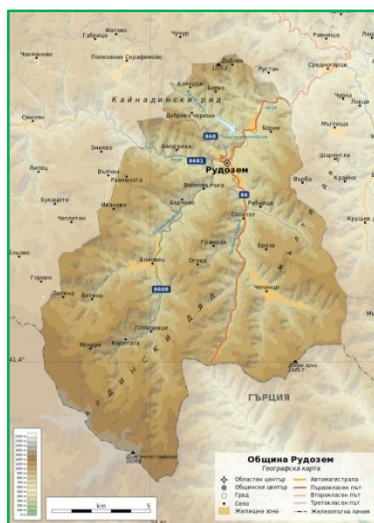
ПУО включва в обхвата си отпадъци, които са в приложното поле на ЗУО и в същото време управлението им е от компетенциите на общинските власти:

- битови отпадъци
- строителни отпадъци от строителство и разрушаване на сгради и от ремонтна дейност на домакинствата
- производствени отпадъци – отпадъци от утайки от ПСОВ
- опасни отпадъци от домакинствата

Географско покритие

Програмата за управление на отпадъците се отнася за територията на община Рудозем.

Община Рудозем се намира в административна област Смолян в Южен централен район за планиране. По-голямата част от общината е заета от природни територии без населени места. Теренът на общината е преобладаващо планински.

Административно-териториалната структура на общината включва 23 населени места - град Рудозем, който е административен център на общината, и 22 села.

Население на община Рудозем, брой, 2020г.

Общо	8794
с.Боево	3
с.Борие	212
с.Бреза	4
с.Бърчево	176
с.Бяла река	237
с.Витина	139
с.Войкова лъка	313
с.Грамаде	135
с.Добрева череша	3
с.Дъбова	1
с.Елховец	934
с.Иваново	40
с.Кокорци	0
с.Коритата	176
с.Мочуре	14
с.Оглед	160
с.Пловдивци	206
с.Поляна	65
с.Равнината	123
с.Рибница	297
гр.Рудозем	3363
с.Сопотот	330
с.Чепинци	1863

Източник: НСИ - Текуща демографска статистика

Населението на общината към 31.12.2020 г. е 8794 жители, като преобладаващата част живеят в селата: в гр. Рудозем живеят 38%, а в селата - 62% от населението. По брой население общината е в групата на много малките общини с населението до 10 000 жители.

Регион за управление на отпадъците

Община Рудозем формира самостоятелен Регион за управление на отпадъците Рудозем съгласно определените в НПУО региони за управление на отпадъците в България.

Структура и съдържание на Програмата

Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на община Рудозем е разработена в съответствие с всички приложими изисквания в Закона за управление на отпадъците и подзаконовата уредба по прилагането му. Взети са предвид насоките в издадените през август 2021г. от МОСВ Методически указания за разработване на

общински програми за управление на отпадъците, както и редица европейски и национални програмни и методически документи.

Основополагаща при разработване на Програмата е въведената в ЗУО **йерархия за управление на отпадъците**, която определя приоритетния ред при управление на отпадъците от гледна точка на най-добрата възможност за опазване на околната среда, предотвратяване на вредните въздействия върху нея и ефективно използване на ресурсите.

Съобразно изискванията на ЗУО, Програмата е в съответствие с периода на действие, структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г.

Стратегическите цели, които общината си поставя за подобряване на системите за събиране и третиране на отпадъците в съответствие с йерархията за отпадъците, са в синхрон с целите в НПУО 2021-2028г. Община Рудозем идентифицира специфични цели и конкретни мерки, изведени в резултат на анализа на текущата ситуация и на вътрешните и външните фактори в общината относно отпадъците. Мерките са групирани в пет програми. Всяка програма е съотнесена към една стратегическа цел и съдържа кратка текстова част и план за действие в табличен вид. Съобразно с това, структурата на ПУО обединява съдържанието в следните основни части:

- Основни изводи от анализа на състоянието в управлението на отпадъците и прогнозите за отпадъците
- SWOT анализ
- Стратегически цели и програми за тяхното постигане
- Координация с други програмни документи
- Наблюдение, оценка и контрол на изпълнението

Органи за разработване и приемане на ПУО

Орган за разработване на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. е кметът на община Рудозем, подпомаган от общинската администрация.

Орган за приемане на Програмата е Общински съвет Рудозем.

2. Основни изводи от анализа на състоянието относно управление на отпадъците

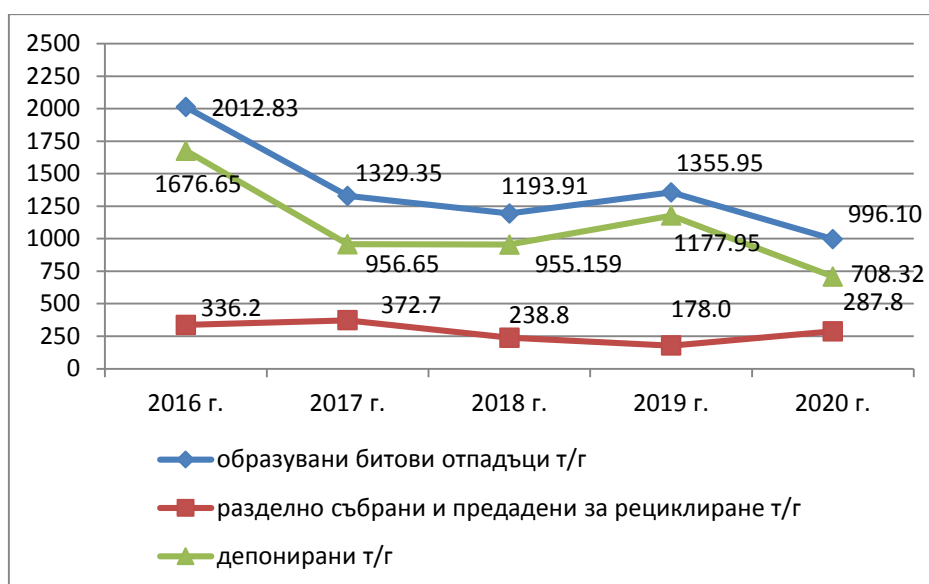
По-долу са представени основните констатации, изводи и препоръки от анализите на състоянието относно управлението на отпадъците и прогнозите за отпадъците в община Рудозем. Подробните анализи са представени в Приложение към настоящата Програма.

Количества и състав на отпадъците

Битови отпадъци

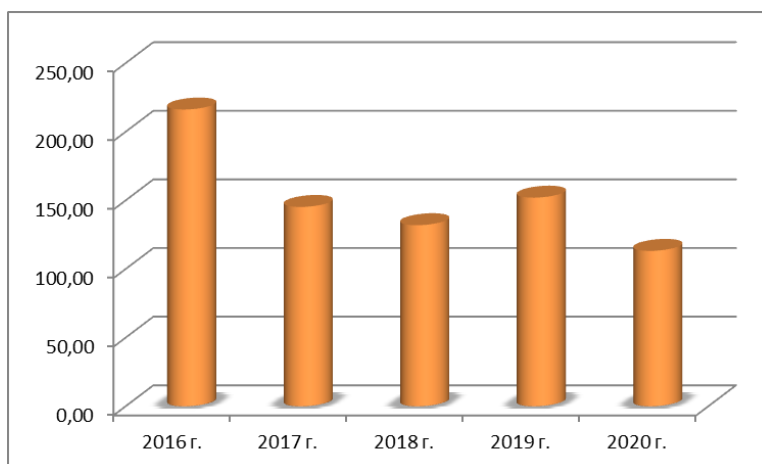
- Като количествата образувани битови отпадъци, така и количествата депонирани отпадъци бележат тенденция на спад, като спадът е по-голям при депонираните отпадъци.

Фигура 1. Количества битови отпадъци (т/г)

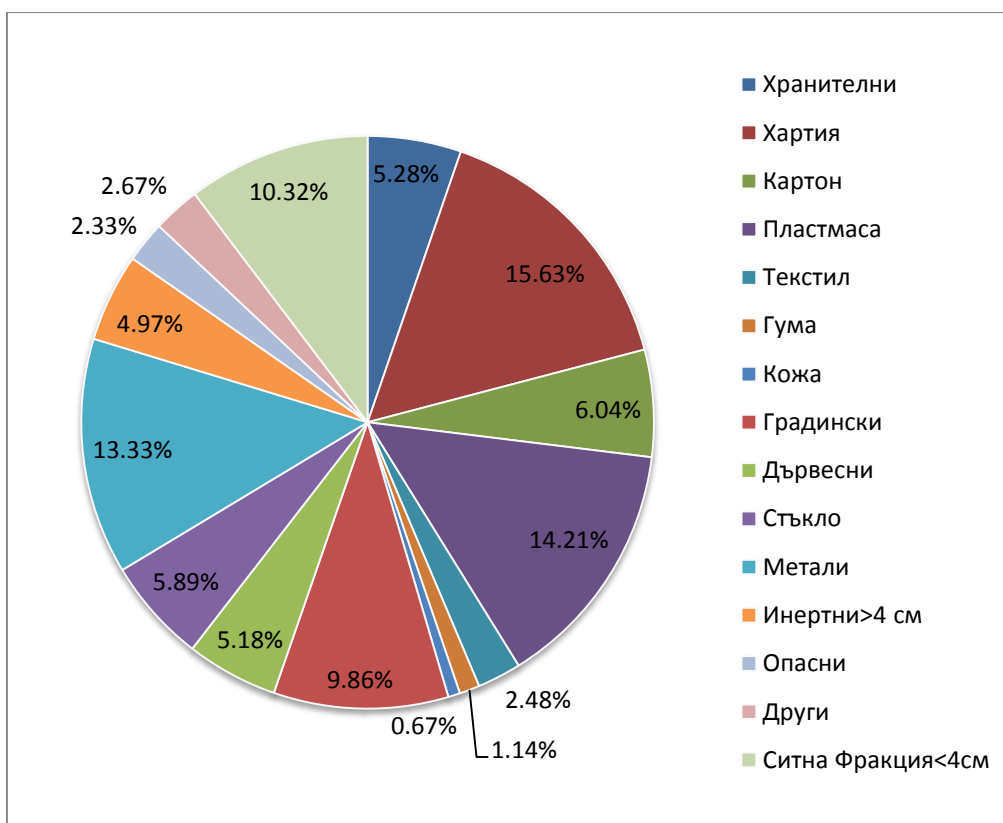
- Независимо от отчетения количествен спад на депонираните отпадъци, техният дял от образуваните отпадъци е висок и към 2020г. общината депонира 70% от образуваните отпадъци. Необходими са мерки, които да доведат до поетапно намаляване на депонираните отпадъци, тъй като в периода до 2025г. общината трябва да постигне намаление до 50%, а до 2030г. – до 30% депонирани от общо образуваните битови отпадъци.
- В община Рудозем разделно се събират и се предават за рециклиране битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали. През анализирания период няма ясно изразена тенденция в количествата разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци. През целия анализиран период разделно събраните и предадени за рециклиране отпадъци от хартия и картон са със значително по-висок дял от тези от пластмаса, стъкло и метали, като през 2020г. делът им достига 77% от тези видове отпадъци.
- Количествата образувани отпадъци на жител в община Рудозем намаляват през анализирания период и са по-ниски от тези за сходни по големина общини и средните за страната.

Фигура 2. Норма на натрупване на битови отпадъци (кг/ж/г)

- В морфологичния състав на отпадъците с най-висок средногодишен относителен дял е фракцията от хартия, следвана от пластмаса, метали и ситна фракция. Общият дял на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали представлява над половината (55,10 %) от образуваните отпадъци.
- Биоразградимите отпадъци представляват 43,32 % от общо образуваните битови отпадъци, а биоотпадъците – 20,32 %.

Фигура 3. Морфологичен състав на битовите отпадъци

- Община Рудозем изпълнява количествената цел за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, но не е изпълнила целта за намаляване на количеството депонирани биоразградими отпадъци.

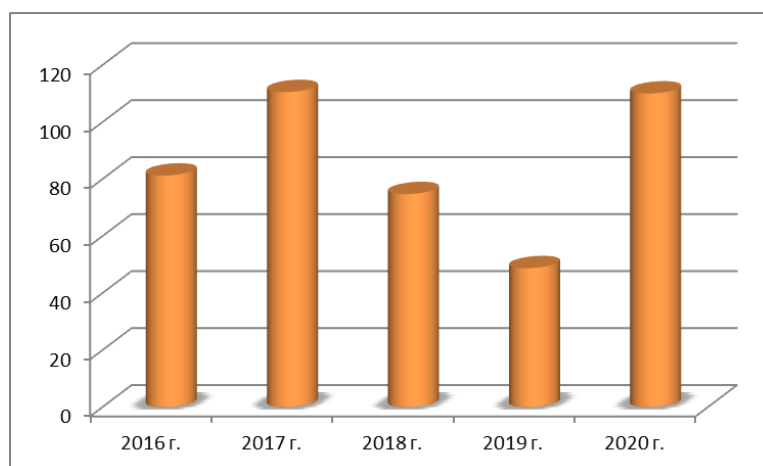
Строителни отпадъци

- Отпадъците от строителство и ремонтна дейност на домакинствата се транспортират до регионалното депо за неопасни отпадъци, като част от тях се използват за запрястване, а останалите се депонират. Липсват исторически данни за количествата събрани и депонирани строителни отпадъци.

Отпадъци от утайки от ПСОВ

- Утайките от ПСОВ Рудозем, както и от други две ПСОВ на ВиК оператора, се третират чрез депониране на регионално депо Рудозем. Няма изразена ясна тенденция в количествата депонирани утайки.

Фигура 4. Количества депонирани утайки от ПСОВ (тона)

- Операторът на ПСОВ Рудозем планира да въведе оползотворяване на утайките, за което предприема действия през 2021г. В резултат на тези мерки се очаква посочените количества да намалее значително през следващите години.

Нормативни и програмни документи на община Рудозем във връзка с управление на отпадъците

- Община Рудозем е приела изискваните съгласно националното законодателство наредби във връзка с управление на отпадъците.
 - *Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем* отговаря на минималните изисквания на чл. 22 от ЗУО. С оглед на факта, че в следващия програмен период общината трябва да предприеме мерки за въвеждане на разделно събиране на биологични отпадъци от домакинствата, целесъобразно е при необходимост раздел „Биоотпадъци“ в Наредбата да бъде актуализиран съобразно приетия ред за разделно събиране на този отпадъчен поток.
 - *Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Рудозем* в частта „Такса битови отпадъци“ отговаря на изискванията на ЗМДТ относно обхват и съдържание, но не отразява промените в Закона относно видовете основи за определяне размера на таксата за битови отпадъци. За да съответства на минималните изисквания на ЗМДТ относно определяне на размера на такса битови отпадъци, Наредбата трябва да бъде актуализирана преди влизане в сила на измененията, въведени със ЗИД на ЗМДТ от 2017г.

- Общината има натрупан капацитет и изпълнява нормативните си задължения за приемане на програмни документи, в т.ч. в сектор отпадъци. Приета е *Програма за управление на отпадъците за периода 2016-2020г.* съгласно изискванията на чл. 52 от ЗУО. ПУО 2016-2020г. се отчита ежегодно от кмета пред Общинския съвет. В резултат на изпълнение на мерките в Програмата е постигнато значително подобряване на управление на отпадъците и на целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници.

Управление на регионалната система за управление на отпадъците

- Община Рудозем формира самостоятелен регион за управление на отпадъците и като такъв, управлението на регионалната система е отговорност единствено на общината. Регионалната система се състои от регионално депо за неопасни отпадъци, разположено на територията на общината и ползвано от нея.
- В съответствие с изискванията на ЗУО, общинският съвет и кметът на общината вземат решения по компетентност. Анализът на предприеманите действия показва, че община Рудозем изпълнява нормативните изисквания и ефективно управлява регионалната система за управление на отпадъците.

Институционален капацитет за управление на отпадъците

- Община Рудозем е развила добър капацитет в областта на управление на отпадъците.
- Възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината са обезпечени чрез функции на административните звена в общинската администрация. Разпределението на функциите е ясно и няма припокриване на функции в хоризонтален и във вертикален аспект. Общината възлага на външни изпълнители събиране и третиране на битовите отпадъци, като в този случай общинската администрация има организационни, регулаторни и контролни функции.
- Изпълнението на възложените функции, вкл. ефективността на контролната дейност, са на добро ниво. Констатира се необходимост от подобрене на изпълнението в следните области:
 - Осъществяване на по-стриктен контрол за изпълнение на изискването операторите на действащите на територията на общината пунктове за приемане на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали да предоставят ежегодна информация за количествата приети отпадъци, тъй като тези отпадъци се включват в количествата за изпълнение на нормативно поставените цели.
 - Липсват възложени отговорности във връзка с нормативното изискване в ЗУО за осигуряване на информация за обществеността, което води до неефективно изпълнение на това задължение на кмета. Необходимо е ръководството на общината да приеме вътрешно-ведомствен документ за разпределение и конкретизиране на отговорностите на административните звена или да включи конкретни задължения в длъжностните характеристики на определени служители с цел повишаване на ефективността на информационната дейност относно отпадъците.

- В средносрочен план ще е необходим допълнителен персонал за дейностите по отпадъците, предвид необходимостта от нова инфраструктура за компостиране и за сепариране на отпадъците и свързаните с това нови отговорности, както и необходимостта от целенасочена работа с населението за прилагане на йерархията за отпадъците.
- Квалификацията на служителите с функции за отпадъци е много добра и подходяща за изпълнение на възложените дейности, видно и от доброто изпълнение на дейностите и на мерките в програмните документи за отпадъци.
- Предвид сериозните мерки, които община Рудозем следва да предприеме за постигане на нормативно определените количествени цели за отпадъците и изискванията свързани с преход към кръгова икономика, целесъобразно е да се проведе обучение за по-широк кръг служители от общинска администрация и други общински структурни звена по въпроси, свързани с управление на отпадъците. Материално-техническата обезпеченост на служителите във връзка с управление на отпадъците е на добро равнище.
- Общината следва да актуализира Устройствения правилник на общинска администрация Рудозем за отразяване на приети с решения на Общинския съвет промени в структурата на общинската администрация и констатираните пропуски.

Замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци

- На територията на община Рудозем няма замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци. Общината осъществява ефективен контрол за недопускане образуването на незаконни сметища. При установяване на нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, общинската администрация своевременно предприема действия за бързо ликвидиране на замърсяването.
- Данните за остатъчния капацитет на сега използваното регионално депо за неопасни отпадъци показват, че експлоатацията му няма да бъде преустановена през периода 2021-2028г. и няма да са необходими рекултивационни действия.

Схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците

- Организираното сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци обхваща 19 населени места и над 99.9% от населението в община Рудозем. Дейностите са възложени на външен изпълнител.
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци по схемата за разширена отговорност на производителя не се прилага в общината поради липса на интерес от страна на организации за оползотворяване и лица с документи по чл. 35 от ЗУО. Община Рудозем следва да продължи да търси възможности да сключване на договори с организации за оползотворяване и фирми с разрешителни по ЗУО за разделно събиране на МРО..
- Общината въведе общинска схема за разделно събиране на отпадъчни материали и опаковки от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, която обхваща 14 населени места. Дейността е възложена на външен изпълнител.
- Все още не е въведена схема за разделно събиране на биоразградими отпадъци, тъй като поради липса на инфраструктура за тяхното оползотворяване разделното им събиране е икономически необосновано.

Инфраструктура за управление на отпадъците

- Община Рудозем е обезпечена със съдове и транспортни средства за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци, които са достатъчни за осигуряване на качествени услуги. През следващите години ще е необходима текуща подмяна на амортизирани и повредени съдове в малък обем и закупуване на специализирани автомобили за подмяна на крайно амортизираните такива.
- Общината осигурява разделно събиране на отпадъчни материали и опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали с цветни контейнери. Действащите на територията на община Рудозем две площадки за приемане на вторични суровини на фирми с разрешителни по ЗУО осигуряват допълнителна възможност за населението за разделно събиране и предаване на тези потоци битови отпадъци.
- На територията на община Рудозем не е изградена инсталация за рециклиране на биологични битови отпадъци. Необходимо е общината да предприеме мерки за проектиране и изграждане на компостираща инсталация и да закупи необходимите контейнери и транспортно средство за разделното им събиране.
- Смесените битови отпадъци, постъпили на регионалното депо, се сортират ръчно преди депониране. Общината трябва да предприеме мерки за проектиране и изграждане на модерна инсталация за предварително третиране на отпадъците с цел осигуряване на ефективно отделяне на рециклируемите отпадъци, което ще доведе до увеличаване дела на оползотворените отпадъци и намаляване на количеството депонирани отпадъци.
- Общината разполага с регионално депо за неопасни отпадъци. В периода на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. общината няма да се нуждае от ново съоръжение за депониране на отпадъците, но трябва да извърши прединвестиционни проучвания и да предприеме действия за разширяване на депото преди изчерпване на обема на сега използваната депонираща площадка.
- Община Рудозем не разполага с контейнери за събиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата. Строителните отпадъци, генерирани на територията на община Рудозем, се депонират на регионалното депо за неопасни отпадъци, като част от тях се използват за запръствяване. Общината планира да подобри управлението на строителните отпадъци, като осигури инфраструктура за тяхното разделно събиране, временно съхранение, рециклиране и оползотворяване.
- Утайките от ПСОВ Рудозем се депонират на регионалното депо на община Рудозем. Операторът на ПСОВ „ВиК“ ЕООД- Смолян планира да започне оползотворяване на утайките, за което вече предприема действия. Оползотворяването на утайките ще има директен ефект върху намаляване на количеството депонирани отпадъци на регионалното депо за неопасни отпадъци на община Рудозем.

Прилагани мерки за предотвратяване образуването на отпадъци

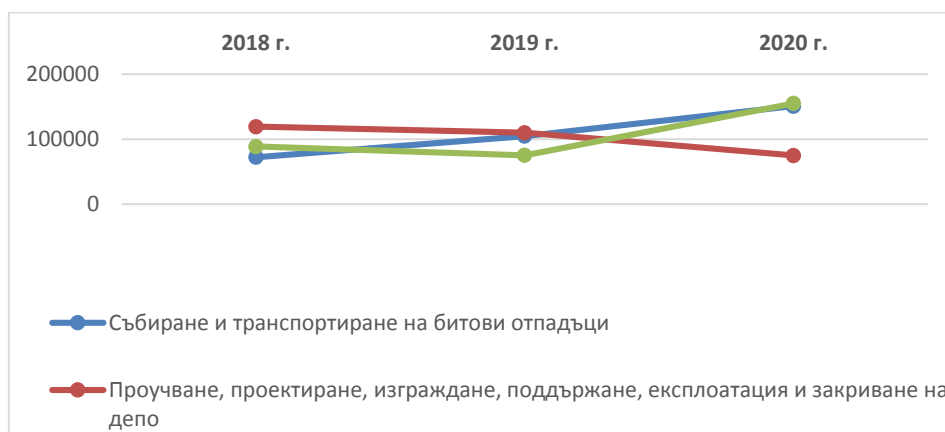
- Изводът от направения анализ на прилаганите досега мерки за предотвратяване образуването на отпадъци е, че те са недостатъчни.
- С оглед спазване на йерархията за отпадъците е целесъобразно община Рудозем да разшири обхвата на видовете мерки и за следващия програмен период да планира изпълнение на добри практики за предотвратяване образуването на отпадъци,

приложими в общината, вкл. в контекста на политиката за преход към кръгова икономика за по-малко отпадъци и по-устойчива употреба на продуктите.

Икономически инструменти и финансови потоци за управлението на отпадъците

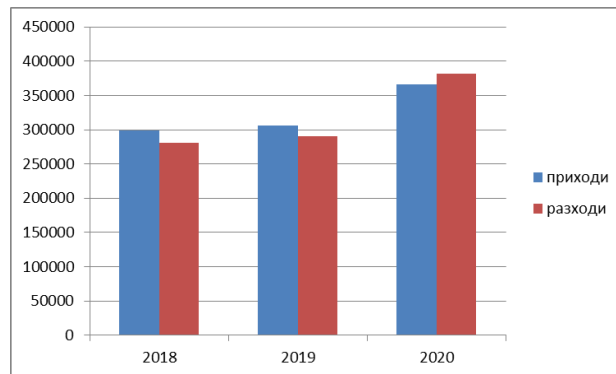
- Въведените икономически инструменти за отклоняване от депониране чрез отчисления за депониране се оценяват като ефективни - за 10-годишния период количеството депонирани отпадъци на регионално депо Рудозем е намаляло значително, което отчасти се дължи и на въведените отчисления за депониране.
- Основата за определяне на размера на такса битови отпадъци в община Рудозем не е обвързана с количеството генерирани отпадъци в съответствие с принципа "замърсителят плаща" и не може да се оцени като ефективен инструмент за стимулиране на населението да намалява генерираните отпадъци – таксата се определя в левове на база данъчната оценка на имотите на физическите лица и по-високата между данъчната оценка и отчетната стойност на имотите на фирмите. Като частично прилагане на схемата „плащаш колкото изхвърляш“ може да се разглежда регламентираната възможност в общинската Наредба по чл. 9 от ЗМДТ фирмите да заявяват вид и брой съдове за сметосъбиране. В този смисъл общината се стреми да прилага принципа „замърсителят плаща“ съобразно възможностите.
- Общината трябва да въведе нови основи за определяне размера на такса битови отпадъци в сроковете по ЗМДТ, за да отговори на нормативните изисквания относно прилагане на принципа „замърсителят плаща“.
- Общите разходи за управление на отпадъците се увеличават в анализирания период. Динамиката на разходите по видове услуги показва ясна тенденция към увеличение на разходите за сметосъбиране и транспортиране на отпадъците и обратно - намаляване на разходите за обезвреждане на отпадъци и поддържане на депо.

Фигура 5. Разходи за управление на отпадъци по видове услуги (лв.)

- Основният източник на приходи за дейностите по отпадъците на общината е таксата за битови отпадъци. Анализът показва добра ефективност на приходите от такса битови отпадъци. Като цяло приходите осигуряват покриване на разходите за дейностите по отпадъците.

Фигура 6. Приходи и разходи за управление на отпадъците (лв.)

- В следващите години с изграждане на нови съоръжения и въвеждане на нови схеми за управление на отпадъците и свързаните с тях инвестиционни и оперативни разходи за експлоатация на новоизградените съоръжения, общината трябва да направи анализ на разходите и да преразгледа начина на определяне и размера на таксата за битови отпадъци, така че да осигури покриване на разходите за дейностите по отпадъците.

3. SWOT анализ

Въз основа на направените констатации и изводи от анализа на текущото състояние при управлението на отпадъците беше направен SWOT анализ с цел да се ограничат и анализират вътрешните и външните фактори, свързани с управлението на отпадъците в общината, и да се планират мерки за преодоляване на слабите страни и намаляване на заплахите при използване на наличните силни страни и възможности.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none">▪ Приети са нормативно изискваните наредби и програма за управление на отпадъците. Степента на изпълнение на Програмата за отпадъците до 2020г. е много висока.▪ Организираното сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци обхваща 99.9% от населението и функционира добре, като е осигурена необходимата за дейността инфраструктура.▪ Нормата на натрупване на битови отпадъци намалява и е с по-ниски стойности от тази в сходни по големина общини и от средната за страната.▪ Прилага се разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали от домакинствата и общината постига поетапно изпълнение на количествената цел за рециклиране на тези отпадъчни потоци.▪ Действащото регионално депо за неопасни отпадъци отговаря на екологичните изисквания.	<ul style="list-style-type: none">▪ Ограничено прилагане на целенасочени мерки и икономически инструменти за предотвратяване образуването на отпадъци.▪ Липсва инфраструктура за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци и за качествено сепариране на рециклируеми фракции от смесените битови отпадъци.▪ Делът на депонираните битови отпадъци в общо образуваните битови отпадъци остава висок.▪ Липсва инфраструктура за разделно събиране, транспортиране и временно съхранение на строителни отпадъци от разрушаване на сгради и ремонтни дейности на домакинствата и не се прилага подготовка за повторна употреба и рециклиране.▪ Не се прилага регулярно информиране на обществеността относно управлението на отпадъците.
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none">▪ Нови ефективни технологии, позволяващи висококачествено предварително третиране и рециклиране на битови отпадъци.▪ Осигуряване на извънбюджетно финансиране от европейски и национални източници на необходимите инвестиции за управление на отпадъци.▪ Промяна на обществените нагласи в полза на опазване на околната среда и здравословен начин на живот.	<ul style="list-style-type: none">▪ Липса на икономически интерес сред организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци да обслужват малки населени места.▪ Високи разходи за прилагане на екологичното законодателство в сектор отпадъци, вкл. за постигане на количествените цели, което може да доведе до нарастване на размера на таксата за битови отпадъци.▪ Забавяне във финансирането на важни за общината инвестиционни проекти за осигуряване на инфраструктура за отпадъците, което може да доведе до забавяне в изпълнение на количествените цели.

4. Стратегически цели и програми за тяхното постигане

Отправна точка за определяне на стратегическите цели на Програмата за управление на отпадъците за периода до 2028г. на община Рудозем са:

- целите на националната политика за управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите, респ. целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г.;
- направените изводи и препоръки от извършените анализи на текущото състояние и прогнозите за управлението на отпадъците и SWOT-анализ на външните и вътрешните фактори.

Целите на националната политика за управление на отпадъците и ефективното използване на ресурсите са посочени в националните нормативни и програмни документи за отпадъците. ЗУО поставя и конкретни количествени цели, които общините следва да изпълнят поетапно до 2035г.

Стратегическите цели и програмите с мерки за тяхното постигане в Програмата за управление на отпадъците до 2028г. на община Рудозем са в синхрон с целите и предвижданията в Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г.

Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на община Рудозем
<p style="text-align: center;">Обща цел</p> <p>Ефективно прилагане на йерархията за управление на отпадъците и намаляване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда</p>
<p>Стратегическа цел 1. Предотвратяване образуването на отпадъци</p> <ul style="list-style-type: none">■ Програма за предотвратяване на отпадъци
<p>Стратегическа цел 2. Увеличаване на дела на оползотворените отпадъци</p> <ul style="list-style-type: none">■ Програма за оползотворяване на битовите отпадъци■ Програма за оползотворяване на строителните отпадъци■ Програма за управление на отпадъци от опаковки и други масово разпространени отпадъци
<p>Стратегическа цел 3. Предотвратяване и намаляване на риска от депониране на отпадъци</p> <ul style="list-style-type: none">■ Програма за намаляване на количествата и риска от депонирани неопасни отпадъци

Програмите за постигане на стратегическите цели съдържат инвестиционни и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки за периода на Програмата включват осигуряване на необходимата на общината инфраструктура за ефективно прилагане на йерархията при управление на отпадъците и постигане на количествените цели, поставени в ЗУО. Планира се общината да изгради модерна инсталация за качествено предварително третиране на смесените битови отпадъци и инфраструктура за разделно събиране, транспортиране и компостиране на битовите биоотпадъци. Инвестиции са планирани и

за закупуване на компостери и за осигуряване на инфраструктура за строителните отпадъци, чието управление общината има амбиция съществено да подобри.

Неинвестиционните мерки включват основно дейности, целящи повишаване на познанията и участието на населението и бизнеса в предотвратяване и разделното събиране на отпадъците в община Рудозем, и административни и нормативни мерки за ефективно управление и контрол.

Индикативният бюджет на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на община Рудозем е **3 047 000 лева**. Мерките са остойностени на базата на информация за изпълнението на сходни дейности и експертни оценки. За част от неинвестиционните мерки не са предвидени разходи в Програмата, тъй като те ще се изпълняват в рамките на текущите задължения на общинската администрация. Източниците за финансиране на Програмата включват общинският бюджет, вкл. отчисления по чл. 64 от ЗУО, Програма Околна среда 2021-2027г., донорски програми и дарения.

Индикативният бюджет на отделните програми за управление на отпадъците е посочен в следващата таблица.

Програма за предотвратяване на отпадъци	57 500 лв.
Програма за оползотворяване на битовите отпадъци	1 249 000 лв.
Програма за оползотворяване на строителните отпадъци	1 653 500 лв.
Програма за управление на отпадъците от опаковки и други масово разпространени отпадъци	6000 лв.
Програма за намаляване на количествата и риска от депонирани неопасни отпадъци	81 000 лв.

Стратегическа цел 1. Предотвратяване образуването на отпадъци

Програма за предотвратяване на отпадъци

Оперативни цели:	Специфична цел 1.1. Намаляване на количеството образувани битови отпадъци Специфична цел 1.2. Повишаване на обществената ангажираност в предотвратяване на отпадъци
Индикатор:	Нормата на натрупване на битови отпадъци към 31.12.2028г. е по-ниска от нормата на натрупване към 31.12.2021г.

Програма за предотвратяване на отпадъци

Предотвратяването стои най-високо в йерархията за управление на отпадъците и е първи приоритет в европейската и националната политика в областта на отпадъците.

В законодателството дефиницията за предотвратяване образуването на отпадъци е:

Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- *количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;*
- *вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или*
- *съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите.*

Предотвратяването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани, да се планира така закупуването и потреблението на продукти, че да се изхвърлят възможно най-малко отпадъци вследствие на потреблението. Защото всяко третиране на вече възникнали отпадъци е свързано с натоварвания за околната среда, тъй като отпадъкът не изчезва, а само се променя като вещество. Дори и в най-добрия случай, когато отпадъците се оползотворяват, възникват натоварвания поради употребата на енергия, вода и други ресурси за производствения процес. Поради това най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на жизнения цикъл на материала или продукта – добив, производство, разпространение и потребление. Колкото по-рано се реализират мерките по предотвратяване, толкова по-ефективни са те. В този смисъл мерки, предприети във фазата на дизайна и пред-дизайна на продуктите, биха имали по-голям положителен ефект. Предотвратяване по време на дизайна означава да се действа още във фазата на вземане на техническите решения при проектиране. Това включва не само еко-дизайн на продуктите, но и стратегически решения за използване на технологии, изискващи по-малко материал, влагане на по-малко опасни субстанции, по-малко опаковки, по-рядко преместване и по-малко складиране.

Предотвратяването на отпадъците включва и действия след като даден продукт е достигнал края на жизнения си цикъл – вместо да го изхвърля, потребителят може да помисли за варианти за неговата повторна употреба.

Едновременно с това, предотвратяването на отпадъците има съществен принос към прехода към кръгова икономика и ефективно използване на ресурсите. Кръговата икономика е модел за удължаване на жизнения цикъл на продуктите. На практика това означава възможно най-дълго споделяне, заемане, повторно използване, поправка и рециклиране на съществуващи материали и продукти. Когато един продукт достигне края на живота си, материалите, от които той е съставен, продължават да се ползват по друг начин. Това се прави отново и отново и така се намалява до минимум изхвърлянето на отпадъци и черпенето на ресурси от природата. Концепцията за кръгова икономика се изгражда в противовес на традиционния линеен модел, при който се използват суровини, от тях се създават продукти, те се консумират и остатъците се изхвърлят. По-продължителното ползване на продуктите или пък многократната

употреба на продукти, които обичайно се изхвърлят след употреба, водят не само до намаляване на количеството отпадъци, но и до намалено използване на природните ресурси. В този контекст мерките за предотвратяване или минимизиране образуването на отпадъците са от съществено значение за ограничаване изчерпването на първичните ресурси и климатичните промени.

Екологичните ползи от предотвратяването на отпадъците включват спестяване на ценни природни ресурси и свързаното с това въздействие върху околната среда от извличането и преработката на тези ресурси, намаляване на количеството консумирана енергия и емисиите парникови газове, образувани вследствие събирането, транспортирането и третирането на отпадъците.

Икономическите ползи от намаляването на отпадъците са значими. За общините то води до намаляване на разходите в общинския бюджет. Предвид все по-високите изисквания на европейското и националното законодателство в сектор отпадъци и задълженията на общините да постигнат определени количествени цели, разходите за управление на отпадъците отнемат значителен ресурс от бюджета на общината.

На индивидуално ниво намаляването на отпадъците също носи икономически ползи, макар че в България все още те не могат да се оценят като съществени предвид факта, че сега прилаганият начин за определяне и заплащане на такса битови отпадъци не осигурява финансови стимули за населението да предотвратява и намалява количеството генерирани отпадъци. Заплащането на ТБО по схемата „Плащаш колкото изхвърляш” е икономически инструмент, който стимулира населението и бизнеса да намаляват генерираните от тях отпадъци. В комбинация с други мерки и информационни кампании относно устойчиво потребление и предотвратяване на отпадъците, въвеждането на заплащане на ТБО според количеството допринася за намаляване на образуваните отпадъци. От своя страна, генерирането на по-малко отпадъци освобождава финансов ресурс на домакинствата за потенциално икономически по-продуктивни начинания.

Изводът от направения анализ на прилаганите досега мерки за предотвратяване образуването на отпадъци от община Рудозем е, че е необходимо в следващия програмен период общината да разшири обхвата на видовете мерки за предотвратяване образуването на отпадъци и да планира изпълнение на добри практики, приложими в общината, вкл. в контекста на политиката за преход към кръгова икономика за по-малко отпадъци и по-устойчива употреба на продуктите.

В съответствие с анализа на досегашната практика, морфологичния анализ на образуваните отпадъци и прегледа на добри практики, прилагани в страната и в други държави, са идентифицирани мерките, които общината планира да приложи в периода до 2028г.

Условно мерките могат да се разделят на две групи:

- общи мерки, целящи предотвратяване на всички видове отпадъци, и.
- мерки, приоритетно насочени към предотвратяване на специфични отпадъчни потоци
 - пластмасови и хартиени отпадъци
 - хранителни отпадъци и други биоотпадъци

Изборът на специфичните отпадъчни потоци, чието предотвратяване ще бъде целенасочено стимулирано, се обуславя от морфологичния състав на битовите

отпадъци в общината, в който с най-голям дял са отпадъците от хартия и картон и от пластмаса, и от изискванията за включване на мерки за предотвратяване на хранителни отпадъци в общинските програми за предотвратяване на отпадъци.

- **Използване на икономически инструменти за стимулиране предотвратяването на отпадъци.** Общината ще направи промени в начина на изчисляване на размера на таксата за битови отпадъци с цел стимулиране намаляването на образуваните отпадъци.
- **Домашно компостиране.** Домашното компостиране е една от предпочитаните и най-полезни от екологична гледна точка мерки за намаляване на биоразградимите отпадъци. Чрез него домакинствата могат да оползотворят голяма част от хранителните и градинските си отпадъци. Община Рудозем ще насърчи извършването на домашно компостиране, като проведе разяснителни мероприятия за ползите и техниките за компостиране на градинските и хранителните отпадъци от дома и проучване сред населението за нагласите относно прилагането му. Общината ще осигури безплатно съдове за домашно компостиране и ежегодно ще осъществява мониторинг на резултатите от прилагането на домашното компостиране.
- **Предотвратяване на хранителни отпадъци и пластмасови продукти за еднократна употреба в общинските образователни и социални институции.** Общината ще изготви и изпълнява план за действие за предотвратяване на хранителните отпадъци и за поетапна подмяна на пластмасови съдове и прибори за еднократна употреба с такива за многократна употреба в общинските образователни и социални институции.
- **Стимулиране дарения на хранителни продукти.** В рамките на проект с европейско финансиране община Рудозем е приложила практика „Социална чиния“ за разпространение на дълготрайни продукти, които в противен случай биха били изхвърлени. Целта е да се насърчава екологичният подход и използване на излишъците от храни предимно за постигане на социални цели. Предвижда се в следващия програмен период тази практика да се възобнови и развие.
- **Провеждане на разяснителни кампании и дейности.** Община Рудозем ще провежда периодични кампании сред населението и бизнеса за предотвратяване на битови отпадъци. Кампаниите ще са насочени към повишаване на информираността за ползите от предотвратяването и насоки и полезни съвети за устойчиво потребление и стимулиране на пряко участие чрез организиране на специални мероприятия. Приоритет на кампаниите ще бъде предотвратяване на биоотпадъците и отпадъци от опаковки, вкл.:
 - намаляване образуване на хранителни отпадъци
 - намаляване на използването на пластмасови и метални опаковки
 - намаляване на опаковките на течности
 - намаляване употребата на хартия и картон
 - насърчаване на повторната употреба/поправка

Ежегодно през Европейската седмица на предотвратяване на отпадъци общината ще провежда специални инициативи в училищата и сред други целеви групи.

Програма за предотвратяване на отпадъци
ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност
					Текущи	Целеви	
Промяна в основата за определяне размера на таксата за битови отпадъци		Общински бюджет	2023	Въведен икономически инструмент за намаляване на генерираните отпадъци	Извършени анализи за избор на основа/и за размера на ТБО	Прието изменение в Наредбата по чл. 9 от ЗМДТ	Кмет, Общински съвет
Провеждане на обучение по прилагане на йерархията при управление на отпадъците за широк кръг общински служители	1000	Общински бюджет	2022	Повишен капацитет на общинските служители	Подготвени обучителни материали	Обучени 30 общински служители	Секретар на общината
Провеждане на проучване и разяснителна кампания сред населението за прилагане на домашно компостиране	1500	Общински бюджет, ПОС 2021-2027	2022-2024	Населението е запознато с ползите от домашното компостиране и начина на прилагането му	Проведено допитване	Разпространена листовка Брой обхванати домакинства	Отдел „Екология“, кметове на кметства
Поетапно въвеждане на домашно компостиране в населени места в общината с обезпечаване на необходимите компостери	40 000	Общински бюджет, ПОС 2021-2027	2023-2025	Предотвратени биоотпадъци от домакинствата	Брой домакинства, прилагащи домашно компостиране	200 домакинства прилагат домашно компостиране	Отдел „Екология“
Провеждане на разяснителни кампании и дейности - разпространение на промоционални предмети; материали с насоки за устойчиво потребление, съхраняване на хранителни продукти и други, предотвратяване на отпадъци; информация на уеб-сайта на общината	10 000	Общински бюджет, ПОС 2021-2027 Грантови схеми	2022-2028	Повишена информираност на населението и бизнеса	Годишни отчет за проведени кампании/дейности	Брой проведени кампании и дейности	Отдел „Екология“ съвместно със служител/и за информиране на обществеността
Поетапно изпълнение на План за елиминиране на пластмасови съдове за еднократна употреба и предотвратяване на хранителни отпадъци в общинските образователни и социални институции	5000	Общински бюджет	2022-2025	Предотвратени пластмасови и хранителни отпадъци	Изготвен План Наблюдение на изпълнението на Плана	Изпълнени мерките от Плана	Зам.кмет с ресор „Екология“
Развитие на приложената практика „Социална чиния“		Дарения	2022-2028	Предотвратяване изхвърлянето на храни		Брой проведени мероприятия	Кмет

**Стратегическа цел 2.
Увеличаване на дела на
оползотворените отпадъци**

**Програма
за оползотворяване на битови
отпадъци**

**Програма
за оползотворяване на строителни
отпадъци**

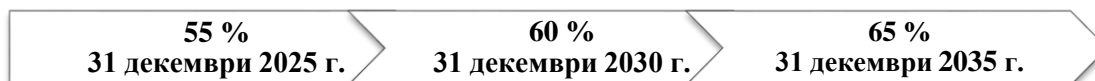
**Програма
за управление на отпадъци от
опаковки и други масово
разпространени отпадъци**

Програма за оползотворяване на битови отпадъци

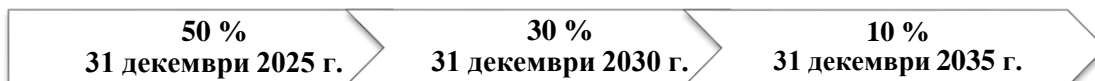
Стратегическа цел 2:	Увеличаване на дела на оползотворените отпадъци
Оперативни цели:	<p>Специфична цел 1: Постигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци</p> <p>Специфична цел 2: Постигане на целите за намаляване количеството депонирани отпадъци</p>
Индикатори:	<p>До 31.12.2028г. подготвени за повторна употреба и рециклирани 58 на сто от общото тегло на битовите отпадъци</p> <p>До 31.12.2028г. количеството депонирани битови отпадъци е намаляло до 40 на сто от общото тегло</p>

Целите на националната политика относно битовите отпадъци са определени в Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г. и в ЗУО, който поставя количествени цели, които общините трябва да постигнат.

- Най-късно до 1 януари 2020г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци.
- Най-късно до 31 декември 2020г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г.
- Най-късно до 31 декември 2035г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци

- Най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Във връзка с изпълнение на посочените цели, кметът на общината отговаря за:

- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.
- разделното събиране и оползотворяване на биоотпадъците от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на общината.

По отношение на целите, които следва да бъдат постигнати до 2020г., община Рудозем постига целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, но все още не е постигнала целта за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци.

За постигане на новите по-високи цели до 2028г. за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци, в Програмата за оползотворяване на битови отпадъци са планирани мерки за разделно събиране и компостиране на биоотпадъците, за разширяване на съществуващата система за разделно събиране от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали и за предварително третиране на смесените битови отпадъци.

Отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали

Разделното събиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали е ключов фактор за постигане на целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и отклоняване от депониране на битовите отпадъци. Община Рудозем въведе общинска схема за разделно събиране на тези видове отпадъци, но са необходими допълнителни мерки за постигане на по-високите цели до 2028г. Делът на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали в общо образуваните битови отпадъци в общината е 55%, а делът на тези отпадъци в смесените битови отпадъци е 44%. Тези данни насочват фокуса на мерките върху:

- осигуряване на съоръжение за ефективно предварително третиране на смесените битови отпадъци,
- организиране на проактивни кампании за разделно събиране сред населението,
- прилагане на контролните механизми за спазване на задълженията на домакинствата, търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради.

Увеличаването на рециклираните отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали ще осигури постигане както на целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, така и на целта за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци, тъй като отпадъците от хартия се отчитат при нейното изчисляване.

Биоразградими отпадъци

В общината не е въведена схема за разделно събиране на биоотпадъци от домакинствата. Биоразградимите отпадъци от домакинствата и от поддържане на обществените площи се транспортират до регионалното депо. Планира се поетапно въвеждане на схема за разделно събиране на биоотпадъците чрез осигуряване на съдове за разделно събиране и оползотворяването им и изграждане на инсталация за компостиране. Паралелно с въвеждане на схемата ще се приложат мерки за запознаване на населението с ползите и изискванията за разделното събиране на биоотпадъците и за насърчаване на използването на компоста, произведен от биологични отпадъци.

За да се намали изхвърлянето на подлежащи на разделно събиране битови отпадъци в контейнерите за смесени отпадъци, са предвидени мерки за повишаване на ефективността на контрола спрямо задължените лица.

Програма за оползотворяване на битови отпадъци

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност
					Текущи	Целеви	
Изграждане на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци	1 000 000	ПОС 2021-2027	2023-2025	Осигурена инфраструктура за постигане на целите за рециклиране	Подготвен проект Избран изпълнител	Въведена в експлоатация инсталация	Зам. кмет ресор „Строителство и благоустройство на територията“
Изграждане на компостираща инсталация, в т.ч. съдове и техника за разделно събиране на битови биоотпадъци	238 000	ПОС 2021-2027	2023-2025	Увеличен дял на рециклирани биоотпадъци, произведен компост	Подготвен проект Избран изпълнител Поетапно въвеждане на разделно събиране на биоотпадъци	Въведена в експлоатация компостираща инсталация. Въведена схема за разделно събиране на биоотпадъци	Зам. кмет ресор „Строителство и благоустройство на територията“
Провеждане на кампании за разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло сред населението	6000	Общински бюджет	2022-2028	Повишено участие на населението в разделно събиране на отпадъците	Годишни отчети за проведени кампании	Брой проведени кампании	Отдел „Екология“ съвместно със служител/и за информиране на обществеността
Провеждане на кампании за разделно събиране на отпадъци от хартия и картон в училищата	5000	Общински бюджет	2022-2028	Повишена ангажираност на целевата група в разделно събиране на отпадъци	Отчети за количества събрани отпадъци от всяка кампания	Проведени минимум 10 кампании	Отдел „Екология“ съвместно с направление „Образование“
Постоянен контрол за изпълнение на изискванията на Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем относно разделното изхвърляне на битовите отпадъци от домакинствата и от юридическите лица		Общински бюджет	2022-2028	Осъществен ефективен контрол за спазване на изискванията	Изготвени годишни планове за проверки Извършени проверки	Годишни отчети за резултати от извършени проверки	Отдел „Екология“

Програма за оползотворяване на строителни отпадъци

Стратегическа цел 2:	Увеличаване на дела на оползотворените отпадъци
Специфична цел:	Поетапно намалени количества депонирани строителни отпадъци
Индикатор:	Количеството депонирани строителни отпадъци в края на 2028г. е по-ниско спрямо количеството на същите отпадъци през 2021г.

Отговорностите за общината, произтичащите от ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, включват:

- Организира събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителните отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- Осъществява контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци на територията на общината съгласно Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем;
- Одобрява планове за управление на строителните отпадъци при извършване на строителни и монтажни работи и премахване на строежи на територията на общината и осъществява контрол върху изпълнението на плановете;
- Осъществява контрол върху изпълнението на плановете за управление на строителни отпадъци.

В допълнение, когато общината е възложител на СМР и/или на премахване на строежи, тя има задължение да изготвя и изпълнява план за управление на строителните отпадъци в случаите, посочени в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. В тези случаи общината трябва да постига степен на материално оползотворяване и на влагане на рециклирани строителни материали съгласно определената в ЗУО количествена цел, която е в сила и за периода до 2028 г.:

- Системите за третиране на строителни отпадъци осигуряват подготовка за повторната им употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни строителни отпадъци, включително при насипни дейности, чрез заместване на други материали с отпадъци в количество не по-малко от 70 на сто от общото им тегло, от което се изключват материали в естествено състояние, определени с код 17 05 04 от списъка на отпадъците съгласно Решение 2000/532/ЕО.

Подобно на ситуацията в повечето общини в страната, в община Рудозем липсва инфраструктура за управление на строителните отпадъци и тяхното управление изисква допълнителни усилия, за да се подобри йерархията на управление на този поток отпадъци.

По данни от докладите на РИОСВ Смолян, на територията на община Рудозем, както и на област Смолян, няма съоръжения за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на строителните отпадъци. Липсват исторически данни за третираните, вкл. депонирани, строителни отпадъци на територията на общината. С оглед

изпълнение на отговорностите си, община Рудозем планира въвеждане на услуга за управление на строителните отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата и осигуряване на инфраструктура за разделно събиране, временно съхранение и оползотворяване на строителните отпадъци.

Инвестиционните мерки, които общината планира да изпълни, са осигуряване на площадка за временно съхранение и подготовка за повторна употреба на строителните отпадъци, съдове и техника за разделно събиране на строителни отпадъци и мобилна инсталация за рециклиране на строителни отпадъци.

Неинвестиционните мерки са насочени към подобряване на ефективността на контролните функции върху изпълнението на отговорностите на задължените лица и подобряване на организацията за събиране на данни за количествата разделно събрани, оползотворени и депонирани строителни отпадъци на територията на общината, вкл. данни от задължените лица.

Мерките в настоящата програма ще допринесат и за постигане на целта за намаляване на количеството депонирани отпадъци.

Програма за оползотворяване на строителни отпадъци

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност
					Текущи	Целеви	
Подготовка и изпълнение на инвестиционен проект за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на строителни отпадъци, включващ: - изграждане на площадка за строителни отпадъци, - закупуване на мобилна трошачно-сортировъчна инсталация, челен товарач и контейнери за разделно събиране на строителни отпадъци	1 650 000	ПОС 2021-2027	2023-2025	Намаляване на количеството депонирани строителни отпадъци	Подготвен и изпълнен проект	Изградена площадка Закупена 1 мобилна инсталация Закупен 1 челен товарач Закупени 50 контейнера	Кмет
Въвеждане на услуга за разделно събиране на строителни отпадъци от разрушаване на сгради и ремонтна дейност на домакинствата		Общински бюджет	2025	Подобрена йерархия в управлението на строителните отпадъци		Отчетени количества	Дирекция „Строителство и благоустройство на територията”
Публикуване на информация за условията и реда за събиране и транспортиране на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата		Общински бюджет	2023-2025			Налична информация на интернет страницата на общинната	Отдел „Екология“ съвместно със служител/и за информиране на обществеността
Осъществяване на текущ контрол за спазване на изискванията относно управление на строителните отпадъци от задължените лица	2000	Общински бюджет	2022-2028	Осъществен ефективен контрол за спазване на изискванията	Извършване на проверки по изпълнение на ПУСО	Осъществен ефективен контрол за спазване на изискванията	Дирекция „Строителство и благоустройство на територията”
Изграждане и поддържане на информационна база данни за строителните отпадъци на територията на община Рудозем	1500	Общински бюджет	2022-2028	Събрани надеждни данни за строителните отпадъци	Годишни отчети	Отчет за изпълнение на мерките в настоящата програма	Отдел „Екология“

Програма за управление на отпадъците от опаковки и други масово разпространени отпадъци

Стратегическа цел 2:	Увеличаване на дела на оползотворените отпадъци
Специфична цел:	Увеличаване на количествата предадени за рециклирани отпадъци от опаковки
Индикатор:	Брой сключени договори с организации за оползотворяване и/или лица с разрешителни по чл. 35 от ЗУО

Въведената в ЗУО схема за *разширена отговорност на производителя* е набор от мерки, предприети с цел да гарантират, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъците като етап от жизнения цикъл на продукта след превръщането му в отпадък.

Схемата се прилага задължително за шест отпадъчни потоци масово разпространени отпадъци (МРО):

- Отпадъци от опаковки
- Отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)
- Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА).
- Отпадъци от гуми

Разделното събиране на тези масово разпространените отпадъци е отговорност на производителя.

Схемата е задължителна за населени места с население над 5000 жители и в курорти, като ангажимент на общината е да организира системата за разделно събиране чрез сключване на договори с организации за оползотворяване и/или лица с документи по чл. 35 от ЗУО и да определи график и места за разположение на съдовете за разделно събиране и местата за предаване на МРО. Общината има по-големи задължения за отпадъците от опаковки, за които в случай на писмен отказ от страна на всички организации за оползотворяване, сама организира система за тяхното разделно събиране и предаване за рециклиране чрез договори с лица с регистрационни/ разрешителни документи по ЗУО.

Независимо че в община Рудозем няма населено място над 5000 жители, общината положи усилия и през 2014г. сключи договор с организация за оползотворяване за разделното събиране на отпадъци от опаковки. През 2019г. организацията за оползотворяване едностранно прекрати договора с общината, както и договорите си с други общини от област Смолян. Към настоящия момент община Рудозем няма сключени договори за разделно събиране на МРО поради липса на интерес сред организациите предвид малкия брой население, отдалечеността и трудния планински терен на общината.

Поетапно беше въведена самостоятелна общинска схема за разделно събиране, предварително третиране и предаване за рециклиране на отпадъчни материали и

опаковки от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, но в следващите години община Рудозем ще продължи да търси възможности за сключване на договори с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, както и с лица с регистрационни и разрешителни документи за дейности с отпадъци за разделното събиране на други МРО.

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г. и вероятността в обхвата на МРО да бъдат включени и отпадъците от текстил, общинската администрация ще търси възможности за осигуряване на разделно събиране и на този отпадъчен поток.

В случай на сключване на договори общината трябва да осигури подпомагане на фирмите при провеждане на информационни кампании сред населението и да публикува на интернет страницата си информация за фирмите, контактите и адресите на местата за предаване на съответния вид МРО.

В Плана за действие към Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки в НПУО 2021-2028г. е предвидена мярка за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на НСОРБ за изпълнение на проект за провеждане на широка национална информационна кампания сред заинтересованите страни за предотвратяване и разделното събиране на отпадъците от опаковки сред заинтересованите страни и населението. Допуска се, че като заинтересована страна община Рудозем ще може да се възползва и да участва в кампаниите, организирани в рамките на проекта.

Програма за управление на отпадъците от опаковки и други масово разпространени отпадъци

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност
					Текущи	Целеви	
Проучване на възможностите и сключване на договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки	1500	Общински бюджет	2022-2028	Увеличени количества разделно събирани и рециклирани отпадъци от опаковки		Сключен договор с ООп	Зам.кмет с ресор „Екология“
Проучване на възможностите и сключване на договори с лица с разрешителни за разделно събиране на други масово разпространени отпадъци	1500	Общински бюджет	2022-2028	Увеличени количества разделно събирани и рециклирани МРО		Сключени договори	Зам.кмет с ресор „Екология“
Проучване на възможностите и сключване на договор за разделно събиране на отпадъци от текстил	3000	Донорски програми	2022-2028	Увеличени количества разделно събирани и предадени за рециклиране отпадъци от текстил		Инсталирани контейнери за разделно събиране на отпадъци от текстил	Зам.кмет с ресор „Екология“

**Стратегическа цел 3.
Предотвратяване и намаляване на
риска от депонирани отпадъци**

**Програма
за намаляване на количествата
и риска от депонирани отпадъци**

Специфична цел:	Минимизиране на риска за здравето и околната среда от замърсяване, причинено от отпадъци
Индикатор:	Поетапно намаляване на количеството депонирани отпадъци

Програма за намаляване на количествата и риска от депонирани отпадъци

Намаляването на депонираните отпадъци е пряко свързано с основните цели на европейската и националната политика за кръгова и нисковъглеродна икономика и намаляване на емисиите на парникови газове. Подобреното прилагане на йерархията за управление на отпадъците минимизира количеството депонирани отпадъци и намалява натиска върху околната среда и рисковете за здравето, свързани с изхвърлянето на отпадъци. Основните приоритети на националната политика за намаляването на рисковете от депонирани отпадъци включват:

- ползване на депа, отговарящи на екологичните нормативни изисквания и стандарти;
- намаляване на количествата депонирани отпадъци чрез значително увеличаване дела на оползотворените отпадъци;
- закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи и мониторинг на депа с прекратена експлоатация;
- предотвратяване на депонирането доколкото е възможно на опасни битови отпадъци;
- недопускане на незаконно изхвърляне и изгаряне на отпадъци.

Община Рудозем предприема постоянни действия с цел минимизиране на риска от замърсяване, причинено от отпадъци. Старото депо с прекратена експлоатация е закрито и рекултивирано. Сега действащото регионално депо за неопасни отпадъци, управлявано от общината, отговаря на всички нормативни изисквания и екологични стандарти, при минимизиран риск за човешкото здраве и за околната среда. Общината осъществява ефективен контрол за недопускане образуването на незаконни сметища.

За периода на Програмата 2021-2028г. не е необходимо да се планират мерки за изграждане на ново депо. Ще е необходимо обаче да се извършат прединвестиционни проучвания и действие по разширяване на депото преди изчерпване на сега използваната депонираща площадка.

От гледна точка на количеството депонирани битови отпадъци, делът им в общо образуваните битови отпадъци на територията на община Рудозем все още е висок и общината трябва да предприеме сериозни мерки за поетапно постигане на целите за намаляване количеството депонирани битови отпадъци. Изпълнението на мерките, включени в описаните по-горе Програми към Стратегическа цел 1 и Стратегическа цел 2, ще доведе до увеличаване на дела на оползотворените битови и строителни отпадъци и оттам – ще допринесе за намаляване на количеството депонирани отпадъци и изпълнение на Стратегическа цел 3. В допълнение, очаква се в средносрочен период значително намаляване на количествата депонирани отпадъци от утайки от ПСОВ Рудозем, предвид планираните мерки за оползотворяване на утайките от оператора ВиК ЕООД Смолян.

Предвидените мерки в настоящата Програма са насочени към предотвратяване на депонирането доколкото е възможно на опасни битови отпадъци, осъществяване на контрол за недопускане на нерегламентирано изхвърляне и изгаряне на отпадъци и кампании за почистване на населените места. Инвестиционните мерки са свързани с необходимостта общината да извърши прединвестиционни проучвания за разширяване на депониращата площадка.

Програма за намаляване на количествата и риска от депонирани отпадъци

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност
					Текущи	Целеви	
Въвеждане на услуга за разделно събиране на опасни битови отпадъци от домакинствата чрез мобилен пункт	5000	Общински бюджет	2023-2028	Предотвратен риск за човешкото здраве и околната среда от депониране на опасни битови отпадъци	Изготвен и публикуван график на мобилния пункт	Годишни отчети за количество събрани опасни отпадъци от бита	Зам. кмет с отговорност "Екология"
Осъществяване на стриктен контрол върху домакинства и юридически лица за недопускане неконтролирано изгаряне на битови отпадъци		Общински бюджет	2022-2028	Предотвратен риск за човешкото здраве и околната среда от вредни емисии от отпадъци	Брой извършени проверки	Годишни отчети от контролната дейност	Отдел „Екология“, кметове на кметства и кметски заместници
Провеждане на кампании за почистване на населените места, вкл. в рамките на националната кампания „За чиста околна среда“	6 000	Общински бюджет	2022-2028	Предотвратяване на риска от нерегламентирани сметища	- количество транспортирани отпадъци; - брой почистени нерегламентирани сметища	Проведени минимум 10 кампании	Отдел „Екология“, кметове на кметства и кметски заместници
Извършаване на прединвестиционни проучвания и действия за разширяване на регионалното депо за неопасни отпадъци	70 000	ПОС 2021-2027	2025-2028	Своевременно осигурен капацитет за депониране на остатъчните неопасни отпадъци	- подготвен проект за финансиране от ПОС - проведена процедура за възлагане на обществена поръчка - изпълнена обществена поръчка	Успешно изпълнен проект	Кмет

5. Координация с други планови документи

Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. на община Рудозем осигурява приемственост и развитие във времето на целите и действията по политиката на общината в областта на управление на отпадъците и опазване на околната среда, отразена в предходните общински програмни документи, с които на практика се постави началото на целенасочено и последователно планиране на дейностите по отпадъците.

Като елемент от общата политика за развитие на община Рудозем, Програмата е синхронизирана с **Плана за интегрирано развитие на община Рудозем 2021-2027г.** ПИРО поставя общата визия за развитие на общината: „Просперираща община със стабилен бизнес и повишено благосъстояние на Община Рудозем – жизнена и хармонично развита самоуправляваща се териториална общност, с възможности за устойчиво, комплексно социално-икономическо и инфраструктурно развитие на основата на собствените ресурси и потенциали, с подобрена селищна среда и съхранена природа, предоставяща на своите жители равни възможности за образование, отдих, предприемачество и лична реализация“. Настоящата Програма допринася за изпълнение на Приоритет 2 на ПИРО за подобряване на екологичната и социалната среда.

Програмата за управление на отпадъците за периода 2021-2028г. на община Рудозем е съобразена с основните програмни документи, които трасират националната политика в сектор отпадъци. Целите и приоритетите в Програмата са определени въз основа на целите и приоритетите в **Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г.** При разработване на мерките в Програмата са взети предвид предвижданията и мерките, заложи в НПУО 2021-2028г., вкл. предвижданията, посочени в Приложения 6, 7, 8 и 9 на НПУО. Програмата за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. община Рудозем взема предвид и посоченото в разработената национална **Стратегия за преход към кръгова икономика 2021-2027г.**, по-конкретно очертаните необходими действия за постигане на Стратегическа цел 2 „По-малко отпадъци, повече ресурси“ и специфичните цели за по-малко отпадъци, повече възможности за устойчива употреба, повече рециклирани отпадъци и без депонирани отпадъци.

6. Наблюдение, оценка и контрол на изпълнението

Наблюдението и оценката на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците на община Рудозем се извършват с цел проследяване на напредъка по постигане на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките и постигане на програмните цели, а при необходимост - предприемане на действия за актуализация на Програмата.

В Плана за действие на всяка програма е посочен ключов индикатор за постигане на оперативните цели и целеви индикатори за изпълнение на конкретните мерки. За извършване на наблюдение и оценка на изпълнението се събират и анализират данни за изпълнение на дефинираните общи и специфични индикатори. Кметът на общината определя отговорно звено/служител за събиране и анализ на данни за проследяване на напредъка по изпълнението, както и отговорностите на звената в общинска администрация за предоставяне на данни. Периодичността на анализа на изпълнението

е минимум два пъти годишно. Ако в резултат на анализа се идентифицира значително изоставане в изпълнението, други пропуски или промени във външната среда, кметът предприема подходящи действия, вкл. актуализация на Програмата в случай на необходимост.

Контролът върху изпълнението на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028г. се осъществява от Общински съвет- Рудозем. Ежегодно до 31 март кметът на общината внася в Общинския съвет отчет за изпълнение на Програмата за предходната календарна година. Ежегодните отчети се публикуват на интернет страницата на община Рудозем.